

Ειρηνούλα Οικονομίδου-Μιχαηλίδου¹

της δασκάλας Ευθυμίας Σαλαφόρη-Γεωργιάδου

Κυθρέα, η μάνα των γιατρών, των επιστημόνων και των δασκάλων... όχι μόνον ανδρών, αλλά και γυναικών. Πολλά ονόματα παρελαύνουν στον μακρύ κατάλογο των διδασκαλισσών από το χωριό μας. Μεταξύ αυτών ήταν και η Ειρηνούλα Οικονομίδου-Μιχαηλίδου. Έζησε ανάμεσα μας αδύρβια και ταπεινά. Η ζωή της ήταν γεμάτη προσφορά και αγάπη προς τους συνανθρώπους της, χωρίς να επιδιώκει οποιαδήποτε αναγνώριση και ανταλλάγματα.

Γεννήθηκε στην Κυθρέα στις 2 Ιανουαρίου το 1931. Πατέρας της ήταν ο Γιάγκος του Τοουλή του Οικονόμου- με καταγωγή από τον Χατζημιχαήλ του Οικονόμου- ο πλουσιότερος της Κυθρέας επί Τουρκοκρατίας.² Μητέρα της ήταν η Μαρή Γιωρκάτζη. Είχε μόνο μια αδελφή μικρότερη της, τη Νίτσα.

Το σπίτι τους βρισκόταν στην Καμάρα, στις κάτω γειτονιές του χωριού. Ένα δίπατο αρχοντικό κτισμένο μέσα σ' ένα μεγάλο περιβόλι γεμάτο με όλων των ειδών τα φρουτόδεντρα: πορτοκαλιές, λεμονιές, μανταρινιές, συκιές, καρυδιές, αχλαδιές, δαμασκηνιές κ.ά.

Στην είσοδο της κατοικίας τ' αγιόκλημα και το γιασεμί συναγωνίζονταν ποιο θα πρωτοφτάσει την κληματαριά που κρεμόταν από ψηλά. Στις γλάστρες άνθιζαν οι βιολέτες και οι μενεξέδες, τα κρίνα και οι νάρκισσοι, τα φούλια και τα κιούλια, ο βασιλικός κι ο δυσόσμος...

Οι γονείς της ήταν άνθρωποι εργατικοί και έξυπνοι. Χρυσοχέρα η μάνα και πολύ δουλευτής ο πατέρας της. Φρόντιζε τα περβόλια του και έτσι έβγαζε τον επιούσιο.

Σ' αυτό το περιβάλλον μεγάλωνε η Ειρηνούλα με πολλή αγάπη και φροντίδα την οποία πρόσφερε και στους γύρω της. Σεβόταν τους μεγαλύτερους της και

1. Το κείμενο αφιερώνεται στα δυο εκλεκτά παιδιά της αείμνηστης Ειρηνούλας Οικονομίδου-Μιχαηλίδου, Αντρέα και Μάριο, που ζουν στην Αθήνα και εργάζονται ως φιλόλογοι καθώς και στην μνήμη του συζύγου της Μιχαήλ Ε. Μιχαηλίδη, ικανότατου και πολυγραφότατου θεολόγου.

2. (Κυθρέα ο τόπος μου, Γιάννη Ορφανίδη, σσ. 82, 83, 104).

αγαπούσε τους μικρότερους και τους συνομήλικους της. Ένα κοριτσάκι με μεγάλη ευαισθησία και ευγενικά αισθήματα!

Φοίτησε στο δημοτικό της Κυθρέας, το Παρθεναγωγείο του Αγίου Ανδρονίκου και στην συνέχεια μετακινήθηκε μαζί με όλα τα παιδιά στο νέο σχολείο, που κτίστηκε στην Τούμπα. Σε όλα τα χρόνια της μαθητικής πορείας ξεχώριζε τόσο στα γράμματα, όσο και στην συμπεριφορά.

Αποφοιτώντας από το δημοτικό ζήτησε από τους γονείς της να συνεχίσει την μόρφωση της στο Παγκύπριο Γυμνάσιο στη Λευκωσία. Σε αντίθεση με τα κορίτσια της εποχής της, δεν ήθελε να μείνει στο σπίτι και να γίνει μια άξια νοικοκυρά και να δημιουργήσει οικογένεια, ούτε δεχόταν να πάει στη θεία της την Ανδρονίκη, μια από τις καλύτερες ράπτριες του χωριού και να μάθει την τέχνη της. Ήθελε να μορφωθεί όσο καλύτερα μπορούσε, για να εκπληρώσει τα όνειρα και τις ευγενικές φιλοδοξίες της.

Αν και η Λευκωσία απείχε λίγα χιλιόμετρα από την Κυθρέα, τα λεωφορεία που έκαναν τη διαδρομή ήταν λιγοστά και οι ώρες ακατάλληλες για τους μαθητές. Έτσι, όλοι όσοι αποφάσιζαν να φοιτήσουν στο Παγκύπριο Γυμνάσιο έπρεπε να μένουν μόνιμα στην πόλη. Για τα αγόρια κάτι τέτοιο ήταν εύκολο, γιατί η νοσοτροπία της τότε κοινωνίας το επέτρεπε. Το ίδιο ίσχυε και για τα κορίτσια που είχαν μεγαλύτερους αδελφούς στην πόλη και μπορούσαν να μένουν μαζί τους. Η Ειρηνούλα όμως, πώς να μείνει μόνη της, ένα μικρό δωδεκάχρονο κοριτσάκι... Ευτυχώς, η λύση βρέθηκε. Μια συμμαθήτριά και συγχωριανή της η Ευαγγελία Σαλαφώρη, μετέπειτα Κούκου, που είχε το ίδιο όνειρο κι αυτή, δέχτηκε να συγκατοικήσει μαζί της και να έχουν μια κοινή πορεία. Πέρασαν τις γραπτές και προφορικές εξετάσεις για το διδασκαλικό κολέγιο και νοίκιασαν ένα δωμάτιο στον Άγιο Κασσιανό Λευκωσίας για αρκετά χρόνια.

Στο σχολείο αν και ήταν λίγο μακρινή απόσταση, πήγαιναν με τα πόδια. Τα μαθήματα ήταν δύσκολα και οι καθηγητές απαιτητικοί και απληροίαστοι. Όμως, δεν τις πτοούσε αυτό. Ήταν αποφασισμένες να πετύχουν τον στόχο τους. Η μια έδινε δύναμη στην άλλη. Ένας μόνο δρόμος υπήρχε γι' αυτές που οδηγούσε στο Παρθεναγωγείο Φανερωμένης και απέναντι στην ομώνυμη εκκλησία. Στον περίβολο της εκκλησίας ήταν και η Ο.Χ.Ε.Ν. (Ορθόδοξος Χριστιανική Ένωσις Νέων και Νεανίδων), που ίδρυσε ο Παπασταύρος Παπαγαδαγγέλου, καθηγητής τους στο μάθημα των Θρησκευτικών. Αυτός ήταν και το μεγάλο στήριγμα στις δυσκολίες τους. Έγινε ο πνευματικός τους πατέρας και με τη μεγάλη καρδιά αυτού και της εκλεκτής πρεσβυτέρας του Γιαννούλας, γέμιζαν το κενό της έλ-

λειψης της φυσικής οικογένειας των κοριτσιών. Η επίδραση που ασκούσε ο π. Σταύρος στη ψυχή όσων παρακολουθούσαν τη διδασκαλία και τα κηρύγματα του ήταν μοναδική. Πολύ περισσότερο στα πνευματικά του παιδιά που δεν τα ξεχώριζε από τα μέλη της ίδιας της φυσικής οικογένειάς του.

Στην πορεία τους αυτή, οι δύο φίλες, που τελικά έγιναν περισσότερο από αδελφές, συνέχιζαν με αμείωτο ζήλο τον διπλό αγώνα για πρόοδο, στην μόρφωση, διαβάζοντας τα μαθήματα τους και πολλά λογοτεχνικά βιβλία.

Η Ειρηνούλα μελετούσε περισσότερο Έλληνες ποιητές: Κάλβο, Παλαμά, Βαλαωρίτη, Κρυστάλλη, Σολωμό και τον πολύ γνωστό την εποχή εκείνη, χριστιανό ποιητή Γ. Βερίτη. Τα δημοτικά τραγούδια της συλλογής του Λ. Πολίτη ήταν τα αγαπημένα της, τα οποία και αποστήθιζε. Το πηγαίο ταλέντο της για το γράψιμο και κυρίως για την ποίηση άρχισε να ξεδιπλώνεται, με αποτέλεσμα στο Σεβέριο διαγωνισμό Διανοήσεως και Συνθέσεως που γινόταν στην Στ΄ τάξη του Παγκυπρίου Γυμνασίου, να πάρει έπαινο και τιμητικό δίπλωμα. Στην πραγματικότητα άξιζε να πάρει το πρώτο βραβείο, ωστόσο δεν το πήρε, διότι έγραψε στη δημοτική και όχι στην καθαρεύουσα, όπως απαιτούσε ο Διαγωνισμός.

Τελειώνοντας το Παγκύπριο Γυμνάσιο η μεγάλη αγάπη της για τα παιδιά την ώθησε να επλέξει το επάγγελμα της δασκάλας.

Έδωσε, μαζί με την Ευαγγελία, τις εξετάσεις που απαιτούνταν τότε από το Αγγλικό καθεστώς της Κύπρου κι έγιναν δεκτές στο Διδασκαλικό Κολλέγιο Λευκωσίας. Η φοίτησή τους διήρκησε δύο χρόνια, 1949-1951. Η όρεξη και των δύο για γράμματα ήταν μεγάλη και οι καθηγητές τις ξεχώριζαν για τα πολλά τους χαρίσματα. Τα φοιτητικά τους χρόνια κύλησαν γρήγορα και ολοκληρώνοντας τις σπουδές τους, η Ειρηνούλα πήρε τον πρώτο διορισμό στο Πρότυπο Δημοτικό Αγίου Αντωνίου, στην πρωτεύουσα.

Όμως δεν σταμάτησε ποτέ να προσφέρει τις υπηρεσίες της στην Ο.Χ.Ε.Ν. Ανέλαβε καθήκοντα Γραμματέως του γυναικείου τμήματος και δίδασκε στα Κατηχητικά, σε συγκεντρώσεις Αγίας Γραφής, σε ομάδες κοριτσιών Γυμνασίου και Λυκείου. Πρόσφερε οπουδήποτε την χρειάζονταν στη Χριστιανική κίνηση, που στα χρόνια εκείνα κατά την διάρκεια του απελευθερωτικού αγώνα βρισκόνταν σε πολύ μεγάλη άνθιση.

Κατά τη διάρκεια του αγώνα της Ε.Ο.Κ.Α (1955-59) συμμετείχε ενεργά στις τάξεις της, με την αγαπημένη της φίλη Ευαγγελία. Μετέφεραν διαταγές, μηνύματα και αλληλογραφία της οργάνωσης από την Λεμεσό στη Λευκωσία καθώς και σε όλη την Κύπρο. Συνόδευαν αγωνιστές σε επικίνδυνες αποστολές, βοηθώντας στον αγώνα εναντίον των Άγγλων με όλες τους τις δυνάμεις.

Ό,τι όμως και να γινόταν, η φλόγα της ποίησης που υπήρχε μέσα στη ψυχή της Ειρηνούλας, σε συνδυασμό με τα βιώματα της από το χωριό, την πατρίδα και την Χριστιανική πίστη, δυνάμωνε και φούντωνε. Έγραφε στίχους για τον Θεό και την πατρίδα, για τη φύση η οποία την συγκινούσε και αποτελούσε πηγή έμπνευσης. Σ' ένα ποίημα γράφει:

«Εψές αργά περπάτησα με τα φτερά του ονείρου εκεί στο δάσος το πυκνό που λαχταρώ περίσσια πόχει τα πεύκα τα ψηλά τα κυπαρίσσια. Κι ήμουνά λέει μια μικρή κι ανήξερη παιδούλα κι έτρεχα ολόκαρη να βρω μια πέτρα να καθίσω. Καυτές γλυκές οι δύμησες ξυπνήσανε και πάλι και θέριεψαν μες τη ψυχή την τόση νοσταλγία».

Σε ένα άλλο ποίημα αναφέρει για την απουσία της μητρικής φιγούρας:

«Εκλείσαν μάνα μου γλυκιά και πάνε έξι χρόνια π' άφησες πια τούτη τη γη στον Πλάστη να πετάξεις. Μέσα σε πόνο αβάσταχτο εσφάλισες τα μάτια κι όσο κι αν όλοι κλάψαμε, δεν άκουσες δεν είδες κι έφυγες ένα δειλινό του Νιόβρη ματωμένο. Ωσάν την μάνα τίποτε δεν βρίσκεται στον κόσμο, να σ' αγαπήσει άλλος κανείς δεν στέργει σαν τη μάνα. Γι' αυτό η καρδιά μου είναι δολή, θλιμμένη κι η ψυχή μου απ' τον καιρό που η μάνα μου εσφάλισε τα μάτια.»

Στην εισαγωγή του της συλλογής της “Ψηλά οι καρδιές”, ο Μ. Χριστοδουλίδης αναφέρει: *“Η λαχτάρα για τις μορφές της αρετής, ο πόθος για κάθε τι ωραίο και αληθινό η σκέψη και η προσευχή στο Θεό είναι τα δέματα που αλληπάλληλα διαπραγματεύεται γιατί τα ζει έντονα και η ίδια.”*

Αργότερα, όταν ο Παπασταύρος Παπαγαδαγγέλου εξορίζεται μαζί με τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο, τον Μητροπολίτη Κυρηνείας Κυπριανό και τον Πολύκαρπο Ιωαννίδη από τους Άγγλους στις Σεϋκέλλες, η Ειρηνούλα αλληλογραφεί μαζί του στέλνοντάς του ποιήματα της, χριστιανικά και πατριωτικά, τα οποία ο ίδιος μελοποιεί. Τόσο πολύ τον ενθουσίαζαν οι στίχοι της, που την παρακαλούσε να του στέλνει περισσότερα ποιήματά της για να αξιοποιεί και να γεμίζει δημιουργικά τις δύσκολες ώρες της εξορίας του.

Στο βιβλίο «Παπασταύρος Παπαγαδαγγέλου, Από την Κύπρο στις Σεϋκέλλες, Χρονικό εξορίας» (σελ. 85) ο π. Σταύρος γράφει «η Ειρηνούλα η μικρά να μου στείλει όλους τους στίχους του ποιήματος «Κι αν με πλακώνει η σκοτεινιά, δεν χάνω το στρατί μου» εξαιτίας της λογοκρισίας που γινόταν από τους Άγγλους στα γράμματα πριν φτάσουν στους εξόριστους των Σεϋκελλών.

Όμως, η δράση της έγινε αντιληπτή από τους κατακτητές και αφού δεν υπήρχαν γραπτές μαρτυρίες εναντίον της για να της προσάψουν κατηγορίες, την μετέθεσαν στον Πεδουλά, ένα ορεινό χωριό κοντά στο Τρόδος, περιοχή Μαραδάσας. Εκεί, συνέχισε την Εθνική και τη Χριστιανική της δράση προσφέροντας με ζήλο για τον Χριστό και την Ελλάδα, όπως έγραψε αργότερα ο σύζυγος της “δεν ήταν μόνο δασκάλα της έδρας και της καρέκλας. Ήταν προπάντων η ακούραστη μαθήτρια του Χριστού με τη φλόγα της πίστης και την ιεραποστολική της καρδιά. Με το ζωντανό παράδειγμα, τα φλογερά της λόγια βοήθησε πολλές ψυχές” αναφέρει ο ίδιος στο βιβλίο “Ψηλά οι καρδιές” (σελ. 7, 8).

Η Ειρηνούλα παντρεύεται τον θεολόγο καθηγητή στο Λανίτειο Γυμνάσιο Λεμεσού, Μιχαήλ Ε. Μιχαηλίδη από τη Λεμεσό, άνθρωπο με μεγάλη πίστη και αργότερα χαρισματούχο συγγραφέα, ιεροκήρυκα και αγωνιστή της Ε.Ο.Κ.Α. Τοποθετήθηκε στο Β΄ Παρθεναγωγείο Λεμεσού και εξάσκησε το λειτούργημα της

δασκάλας γι' άλλα 4 χρόνια αγκαλιάζοντας κάθε παιδάκι, ιδιαίτερα τα φτωχά και παραμελημένα με αληθινή αγάπη και στοργή!

Όταν έμεινε έγκυος το πρώτο της παιδί υπέβαλε παραίτηση, θέλοντας να μεγαλώσει η ίδια το παιδί της με χριστιανική ανατροφή. Δυστυχώς λόγω δύσκολου τοκετού έχασε το παιδί. Σε ένα πολύ συγκινητικό ξέσπασμα της έγραψε: “Εφυγε, πέταξε ψηλά στην αγκαλιά του απείρου μικρούλη κι ολομόναχο πριν καν προφτάσει ακόμη να ανοίξει τα ματάκια του στην ομορφιά της πλάσης.” Ο Θεός όμως της έστειλε ένα άλλο αγγελούδι, τον Ανδρέα, που έφερε μεγάλη χαρά στους δύο ευτυχισμένους γονείς του. Με τους στίχους της εύχεται: “ένα τραγούδι ωραίο ναν’ όλη σου η ζωή στις αρετής το δρόμο Αυτός να σ’ οδηγεί.”

Τον Ιούνιο του 1968, γεμάτη χαρά πήγε σε ιδιωτική κλινική όπου έφερε στον κόσμο το δεύτερο παιδί της, τον Μάριο. Δυστυχώς ενώ ήταν στην κλινική, επιπλοκές που εμφανίστηκαν στην υγεία της, άφησε τα εγκόσμια και η ευλογημένη ψυχή της φτερούγησε στον Χριστό..

Τρεις μήνες αργότερα ο σύζυγός της εξέδωσε την μοναδική ποιητική συλλογή της, με τίτλο “Ψηλά οι καρδιές.” Μέχρι σήμερα, το γεμάτο πίστη και αφοσίωση στις αθάνατες αξίες του γένους λογοτεχνικό της παιδί, γνώρισε τρεις εκδόσεις και κυκλοφόρησε σε Ελλάδα και Κύπρο. Εκτός από τα ποιήματα που μελοποίησε ο Οικονόμος π. Σταύρος Παπαγαθαγγέλου, πολλά άλλα ποιήματά της μελοποιημένα από τον σύζυγο, δημοσιεύτηκαν στο χριστιανικό περιοδικό “Προς τη Νίκη” και τραγουδιούνται στα Κατηχητικά και στις χριστιανικές κατασκοηνώσεις.

Αναχωρώντας προς την Όντως Ζωή, τη Χώρα των Ζώντων, τον Ιησού Χριστό, ο σύζυγος και τα δύο παιδιά της έγιναν οι άξιοι συνειστές της ζωής και του ωραίου έργου που μας άφησε. Η ιδιαίτερη πατρίδα μας έχασε πρόωρα μια εκλεκτή ποιήτρια και αληθινή Ελληνίδα, όμως το έργο και το παράδειγμά της συνεχίζει να εμπνέει... Όλοι όσοι την γνωρίσαμε και την αγαπήσαμε, θυμόμαστε με γλυκιά νοσταλγία το όλο καλοσύνη και ανιδιοτελή προσφορά, παράδειγμα της. Για τη γράφουσα, ήταν η μικρή Ρηνούλα και μια δεύτερη Αγία Φιλοδέη Μπενιζέλου. Ένα ζωντανό πρότυπο ζωής για όσους τη ζήσαμε από κοντά, για τη γεμάτη πίστη και προσφορά, χριστιανική βιοτή της.